

Mgr Justyna Dąbrowska

UMCS Lublin

e-mail: dabrowskaj@gazeta.pl

Lubelska postapokalipsa – ogólnopolska konferencja naukowa „Światy post-apo”

W ciągu ostatnich lat można zaobserwować bardzo duży wzrost zainteresowania scenariuszami bazującymi na globalnej katastrofie, która – jak się okazuje – może mieć różną postać. Odpowiedzią na nie była konferencja naukowa „Światy post-apo”, dotycząca motywów apokaliptycznych i postapokaliptycznych. Pozwoliła ona na usystematyzowanie dotychczasowej wiedzy na temat tego typu narracji, a jednocześnie otworzyła pole badawcze dla wielu pobocznych motywów.

Konferencja „Światy post-apo” odbyła się w dniach 14–15 kwietnia 2016 roku na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Jej główni organizatorzy to Zakład Literatury Współczesnej Instytutu Filologii Polskiej UMCS oraz Ośrodek Badawczy Facta Ficta. Wydarzenie było również wspierane organizacyjnie przez Studenckie Koło Naukowe Medioznawców UMCS, Studenckie Koło Naukowe Polonistów UMCS oraz Lubelskie Stowarzyszenie Fantastyki „Cytadela Syriusza”.

Dwudniowe obrady składały się z kilku paneli, w trakcie których przedstawiono około pięćdziesięciu referatów, pogrupowanych tematycznie. Konferencja pozwoliła na wszechstronne zapoznanie się z wieloma możliwymi spojrzeniami na wątki postapokaliptyczne, których różnorodność uniemożliwia kompleksowe opisanie w krótkim sprawozdaniu.

Referatem otwierającym konferencję i jednocześnie porządkującym pojęcia związane z apokalipsą było wystąpienie mgr. Pawła Gąski (UMK). Autor przedstawił w nim rozwój konwencji postapokaliptycznej, zaczynając od wczesnych, stricte eschatologicznych inspiracji, przechodząc przez XIX-wieczne pierwsze powieści, wykorzystujące motyw katastrofy, utwory XX-wieczne (szczególnie z drugiej połowy wieku), aż do początków XXI wieku. Opisując tendencje w poszczególnych okresach, P. Gąska wskazał na ich źródła – przemiany ekonomiczne, gospodarcze i polityczne. Referat był punktem wyjścia do dalszych rozważań.

Kluczowym obszarem dla rozważań o apokalipsie jest jej wizja w tradycji judeo-chrześcijańskiej. Blandyna Pieprzyca z Uniwersytetu Opolskiego skoncentrowała się na sposobie opisu Armagedonu w rzadko przytaczanej, w porównaniu do Apokalipsy św. Jana, Księdze Izajasza. Jest ona o tyle interesująca, że opisuje nie tylko negatywne aspekty końca czasów, ale zwraca uwagę również na obraz nowego świata. Łukasz Rzepka z Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie przeanalizował natomiast wizję apokalipsy, jaka wyłania się z publikacji Towarzystwa Strażnica Chrześcijańskiego Zboru Świadków Jehowy. Obraz ten bazuje nie tylko na literackim opisie, ale także na bogatej ikonografii, obejmującej koniec świata, sąd ostateczny oraz wizję nowego nieba i nowej ziemi.

Wiele miejsca poświęcono klasycznym pozycjom postapokaliptycznej literatury fantastycznej – mgr Karolina Wierel z Uniwersytetu w Białymstoku analizowała wizję człowieka w powieściach Dmitrija Głuchowskiego *Metro 2033*, *Metro 2034* i *Metro 2035*, a dr Paweł Sporek z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie skoncentrował się na relacjach międzyludzkich w powieści *Droga Cormaca McCarthy’ego*. Na konferencji o postapokalipsie nie mogło zabraknąć wystąpień związanych z kultową serią *Mad Max* – dr hab. Andrzej Juszczyk (UJ) przeanalizował motyw samochodów w filmie post-apo, mgr Bogusz Malec (UMCS), wykorzystując film *Mad Max: Na drodze gniewu* (2005), porównał narrację postapokaliptyczną z modelami utopijnymi, a mgr Norbert Sosik (UW) skupił się na postaci głównego bohatera jako nomady według teorii Gillesa Deleuze’a i Felixa Guattariego.

Na uwagę zasługuje z pewnością oryginalne potraktowanie apokalipsy, której motyw zdaje się być zawłaszczony przez twórczość fantastyczno-naukową. Tymczasem w obronie historycznego ujęcia zagłady i katastrofy stanęli historycy i archeolodzy. Dr hab. Anna Zalewska (UMCS) zwróciła uwagę na problem materialnych pozostałości po Wielkiej Wojnie nad Rawką i Bzurą, które sprawiają badaczom trudność ze względu na naznaczenie cierpieniem. Podobnym zagadnieniem zajął się Szymon Domagała (UKSW), który opisał badania konkretnych miejsc, postrzeganych przez niego jako postapokaliptyczne pustkowia. Tym historycznym tropem podążył także mgr Tomasz Oberc (UJ), zwracający uwagę przede wszystkim na epidemie chorób zakaźnych, będących źródłem apokalipsy.

Wiele referatów dotyczyło nowych mediów i sposobów przedstawiania konsekwencji katastrofy w grach komputerowych, m.in. *Half-Life*, *Left 4 Dead*, *S.T.A.L.K.E.R.* i *Fallout*. Mgr Filip Polakowski (UMCS) przeanalizował pod kątem socjologicznym i antropologicznym retrofuturystyczny świat *Fallout 4*, mgr Tomasz Rożkiewicz (UMCS) zwrócił uwagę na popularny motyw „zombifikacji” kultury popularnej, która ma odzwierciedlenie w grze *Left 4 Dead*. Na interesujący obszar, dotąd niepoddawany analizom medioznawczym i kulturoznawczym, zwróciła uwagę mgr Lidia Kniaź, analizując pod kątem konwencji

postapokaliptycznych wideoklip Vince’a Staplesa pt. *Señorita*. Katastrofa przybiera w nim wiele postaci, będąc apokalipsą ekonomiczną, społeczną, polityczną i ekologiczną.

Po pierwszym dniu konferencji uczestnicy mieli możliwość uczestniczenia w wydarzeniach towarzyszących, jakimi były dwa spotkania autorskie – z dr Ksenią Olkusz, redaktor naczelną czasopisma „Creatio Fantastica” oraz Krzysztofem M. Majem, autorem książki *Allotopie. Topografia światów fikcyjnych*.

27 i 28 czerwca 2016 roku odbyła się kolejna konferencja wpisująca się w tematykę post-apo – „Po katastrofie, po apokalipsie, po kapitalizmie. Fantastyka i filozofia”, którą zorganizował Instytut Filozofii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Dwudniowe obrady zgromadziły nie tylko filozofów, ale także literaturoznawców i kulturoznawców, starających się z różnych stron spojrzeć na motywy postapokaliptyczne. Co ciekawe, poruszane tematy nie pokrywały się z tymi, jakie zostały przedstawione podczas lubelskiej konferencji, natomiast niejednokrotnie były ich ciekawym uzupełnieniem. Świadczy to o tym, że narracje post-apo są na tyle szerokim i interesującym zagadnieniem, że jeszcze przez długi czas będzie zasadne powracanie do nich i poddawanie ich kolejnym analizom.